

Teológiai világforum a neoliberalizmus ellen

Desmond Tutu, Fokváros anglikán érseke s az 1984-es Béke Nobel-díj birtokosa ritkafajta keresztény: próféta és sarkos vádló; mégis olyan valaki, aki képes önmagán nevetni – egy férfi, akinek van humora.

„Miért kaptam a Béke Nobel-díjat? Mivel oly könnyű kimondani a nevemet.” Tutu rázkódott a nevetéstől, és ezzel megfertőzte közönségét. Így kezdődött Tutu tüzes beszéde, amellyel mérleget vont a *Teológia és Felszabadítás Második Világforumának* záró rendezvényén. Erre a konferenciára 205 felszabadítási teológus(nő) gyűlt össze a világ minden tájáról Kenya fővárosába, Nairobiba. Annál komolyabb kijelentéseket tett Tutu az egyházak helyzetéről. A rasszok szétválasztásának idején egyszerűbb volt világosan állást foglalni – az apartheid mellett vagy ellen. „Az egyházak mai, világméretű identitásválsága” szerinte azzal függ össze, hogy már nem olyan világosak az álláspontok. „Az egyház csak az egyik választási lehetőség a piacon.” Majd a Bibliára irányította a figyelmet: „Az elnyomás biztos receptje: elvenni az emberektől a Bibliát”. Izajás prófétából kiindulva megvilágította a vallás és a politika összefüggését: „Isten javíthatatlanul egyoldalú: a gyengék, az éhezők és a bűnösök pártján áll.” Az anglikán érsek ezzel olyan témát szólaltatott meg, amellyel a Teológiai Világforum a politikai jellegű Szociális Világforumot megelőzően foglalkozott: „Spiritualitás egy másik világról”.

Akárcsak már 2005-ben a brazil Porto Allegrében, arról volt szó, hogy a teológiai reflexiót összekapcsolják a Szociális Világforum projektjeivel. A közös nevező a világszerte uralkodó neoliberalizmus elutasítása volt. A nézetek azonban eltértek abban a kérdésben, hogy a rendszeren belül kell-e megpróbálni változásokat elérni, avagy el kell vetni a rendszer egészét az olyan szervezetekkel együtt, mint a *Világbank*, a *Nemzetközi Valutaalap* és a *Világkereskedelmi Szervezet*, és küzdeni kell ellene.

Egy napot szenteltek Afrika egyházainak és teológiájának. Olyan istentiszteletet jelenítették meg az afrikai vallásosság elevenségét, amelyeken Nairobi szegénynegyedéből jött kórusok működtek közre. De szóba került az összes afrikai vallások hagyományos alapáramlatának kettőssége és kétértelműsége is: a szegények hétköznapi nyomorában sok helyütt virágzik a sátánkultusz és a boszorkányőrület.

Philomena Mwaura, a *Kenyatta Egyetem* (Nairobi) teológia-professzornője és az *Afrikai Teológusnők Körének* tagja rámutatott, hogy Afrikában mindenekelőtt sok keresztény nőnek szívügye a felszabadítási teológia. A spiritualitásban a társadalmi analízisen fordul a dolog: „Isten országának spiritualitása a nők és a szegények emberi jogai szerint tájékozódik.” Az afrikai nézőpont szerint Isten „kapcsolatban állást” jelent, következésképpen az individualizált kereszténység a kapitalizmushoz illő tévút – mondta Mwaura.

Spiritualitás egy másik világról? A spiritualitással vissza lehet élni, jelentette ki Michael Ramminger, a müncheni *Teológiai és Politikai Intézet* teológusa. Európában régóta sokféle formája létezik annak az individualizáló, magán jellegű spiritualitásnak, amely megvásárolható, és ravasz alkalmazkodással beleilleszkedik a neoliberalis kapitalizmusba.

Rohan Silva, Srí Lanka-i teológus, a *Harmadik Világ Teológusai Egyesületének* (*Eatwot*) tagja világossá tette, hogy a felszabadítási teológiának ma „szembe kell szállnia a neoliberalizmus homogenizáló, mindent egységesítő kultúrájával”. Az USA-imperializmus vallását határozottnan meg kell különböztetni a szegények és a kizsákmányoltak kereszténységétől. Különösen is le kell leplezni „a neoliberalis jóléti vallásosságot”, azt az aszociális kereszténységet, amely a „pozitív gondolkodást” hirdeti, mindenkit elválaszt a többiektől, s aztán kijelenti, hogy mindeki önmagáért felelős.

Katja Strobel, a *Politikai és Emberjogi Intézet* munkatársa arról számolt be, hogy Nairobiban „érezhető volt a felszabadítási teológia megerősödése, ami abból fakadt, hogy valamennyien a neoliberalizmusra összpontosítottak”. A fórum résztvevői árvaházakat és nyomornegyedeket látogattak meg Nairobiban. „Ott kapcsolatba kerültünk azokkal, akikről tulajdonképpen szó volt”, mondja Martin Maier mainzi teológiaprofesszor.

A Teológiai Világforumot követő Szociális Világforumon a keresztény báziszedeményezések alkották az egyik legnagyobb erőt a kereken 50 ezer résztvevő között. Sok beszélgetésben nyilvánvalóvá vált: a keresztény kezdeményezések mindenütt előnyben vannak a „világiakkal” szemben – mert hitükre támaszkodva jobban ellenállnak a családásoknak, és ezért nincsenek annyira ráutalva a gyors sikerre.

Thomas Seiterich

Forrás: Publik-Forum, 2007/3

